

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, פרשת יתרו
י"ז בשבט

שחרית: בקריאת התורה קוראים את עשרת הדיברות בטעם העליון². בשעת הקריאה עומד הקהל, ופניו אל ספר התורה³.

יום חמישי
כ"ב בשבט

יום השנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חיה-מושקא⁴ ע"ה (תשמ"ח), בת כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע, ואשת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו⁵.

1) אדה"ז היה קורא בתורה את עשרת הדיברות דפרשה זו בנוסח טעמים השונה מהנוסח דקרה"ת כל השנה, וגם מהנוסח דעשרת הדיברות דפרשת ואתחנן, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן אדמו"ר הצמח צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי דיבורים ח"ב עמ' 459, וראה גם תולדות אדה"ז ח"ד עמ' 1070).

המנהג לקרוא את המרא דאתרא לעלייה זו (מג"א סי' תכח ס"ק ח) אינו מנהג חב"ד (אלא אם כן יש המנסים לערער על תוקפם של הרבנים - 'תורת מנחם - התועודיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 490, עיי"ש).

2) לוח כולל חב"ד, כדעה האחרונה בשו"ע אדה"ז סי' תצד ס"א. ובשו"ע שם פסק, שגם לדעה זו היחיד קורא לעצמו (שניים מקרא ואחד תרגום וכד') בטעם התחנות (ומתרגם פסוק בפסוק, כבכל התורה).

בטעם העליון, בין השאר, הדיברות 'אנכי ו'לא יהיה לך' נקראים כפסוק אחד, כל הדיבר 'זכור' נקרא כפסוק אחד, כל אחד מהדיברות: 'לא תרצח' (כאן הצד"י בקמץ), 'לא תנאף', 'לא תגנוב' (שבכולן התי"ו דגושה, ותיבת 'לא' בטעם טיפחא') - נקראים כפסוק נפרד.

3) ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל חב"ד. זאת למרות שבשו"ע אדה"ז סי' תצד לא הובא המנהג, אם כי בלבוש שם הביאו; ושלא החשש (בתשובת הרמב"ם, מהדורת בלאו סי' רסג) מפני תרעומת הצדוקים, שיאמרו שרק עשרת הדיברות כתובות בתורה (עלפי ברכות יב,א) - כיוון שאינם מצויים בינינו.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ד, כב, בשם בנו הג"ר דוד) כתב שכיוון שעומדים גם בשירת הים וב'חזק' אין מקום לטעות. והחיד"א (בס' לדוד אמת סי' ז אות ה), כתב שעלפי האר"י ז"ל אין עומדין בקריאה זו. וראה בעניין זה שער האפרים שער ז סעיף לו ובפתחי שערין ושערי רחמים שם. המועדים בהלכה עמ' שכו. שו"ת יחוה דעת ח"א סי' כט ועוד.

הרבי הפנה את פניו לס"ת (ובשנים שהיה יושב בקרה"ת - גם עמד ממקומו) כמה תיבות לפני התחלת עשרת הדיברות.

4) ספר המנהגים עמ' 33. לוח כולל חב"ד.

5) רגילים היו לקרוא לרבנית 'מוסיא' וכך גם היתה רגילה לחתום, גם כאשר היתה הותמת בשפות אחרות. הרבי כתב שלפעמים קראו לה גם 'מושקא' בשי"ן ימנית (וכן רגילים כיום לקרוא לרובן ככולן של הבנות שנקראו ע"ש הרבנית - המערכת), אך מעולם לא שמע שיבטאו 'מושקא' (עבודת הקודש... להרה"ח ר' שלום דובער שי' לוינ' עמ' קנח"קס, עיי"ש).

6) מתולדותיה - בס' 'עטרת מלכות' (חיפה, תנש"א) עמ' 249. וראה רמזים בשמה והוראות מזה בקונטרס 'בך יברך ישראל', ספר השיחות ה'תשנ"ב ח"ב עמ' 344, ועוד. צילום המצבה - 'ימי חב"ד' עמ' 125.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתסא

ערב שבת קודש
פרשת יתרו
ט"ז בשבט ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בשבט ה'תשע"א – כ"ג בשבט ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בשבט	הל' מכירה פרק כח-ל.	הל' פרה אדומה פרק ו.	מל"ת רנב.
ש"ק	י"ז בשבט	הל' זכיה ומתנה.. בפרקים אלו.	פרק ז.	מ"ע רמה.
א'	י"ח בשבט	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע רמה.
ב'	י"ט בשבט	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רמה.
ג'	כ' בשבט	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע רמה.
ד'	כ"א בשבט	הל' שכנים.. בפרקים אלו.	פרק יא.	מ"ע רלו.
ה'	כ"ב בשבט	פרק ד-ו.	פרק יב.	מ"ע רלו.
ו'	כ"ג בשבט	פרק ז-ט.	פרק יג.	מ"ע רלו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש סוף והלילה	צוות היום	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה						
ו', ט"ז בשבט	4:37	5:25	5:47	9:14	11:52	12:22	5:03.6	5:29
ש"ק, י"ז בשבט	4:37	5:25	5:47	9:14	11:52	12:22	5:04.5	5:30
א', י"ח בשבט	4:37	5:24	5:46	9:14	11:53	12:23	5:05.5	5:31
ב', י"ט בשבט	4:37	5:24	5:46	9:14	11:53	12:23	5:06.4	5:32
ג', כ' בשבט	4:36	5:24	5:46	9:14	11:53	12:23	5:07.3	5:33
ד', כ"א בשבט	4:36	5:23	5:45	9:14	11:53	12:23	5:08.2	5:34
ה', כ"ב בשבט	4:36	5:23	5:45	9:14	11:54	12:24	5:09.2	5:35
ו', כ"ג בשבט	4:35	5:23	5:45	9:14	11:54	12:24	5:10.1	5:36

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיו" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
יתרו	4:27	5:43	4:42	5:44	4:31	5:42	4:46	5:46
משפטים	4:34	5:49	4:48	5:50	4:38	5:48	4:52	5:52

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ויהי אלוקים עימך (יה,יט)

בכל הפרשה הזאת ("ואתה תחזה"), נזכר שם אלוקים בלבד, כי הפרשה מדברת על מינוי דיינים, שתפקידם לפסוק פסקי-דין, והם שייכים לשם אלוקים המורה על מידת הדין.

(תורת לוי-יצחק עמ' קפז)

ואתה תחזה (יה,כא)

על-דרך הרמז יש לומר:

דברי יתרו "ואתה תחזה" (ולא "ואתה תראה" וכיוצא בו) רומזים לנאמר "לכו חזו מפעלות ה'" (תהילים מו). שהרי דייני ישראל היו שבעה ריבוא ושמונת אלפים ושש-מאות (סנהדרין יח), וזהו "חזו" - ראשי תיבות ז' רבוא, ח' אלפים, ו' מאות.

(תורת לוי-יצחק)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי (יט,ד)

בשעת מתן-תורה נתעלו ישראל לתכלית העילוי, כדכתיב (דברים ה), "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", אך-על-פי שזמן קצר בלבד קודם לכן היו בתכלית השפלות - משועבדים בחומר ובלבנים במצרים. עלייה כזו לא היתה אפשרית אלא על-ידי רחמי הגדולים של השם יתברך.

זהו שרמזו הכתוב: העלייה של "ואביא אתכם אלי" בשעת מתן-תורה, בחינת 'פנים בפנים', היתה אפשרית רק על-ידי "כנפי נשרים" - מידת הרחמים שלמעלה (כי הנשר רחמני, כפירוש רש"י כאן).

(סידור עם דא"ח)

ואתם תהיו לי מומלכת כהנים (יט,ו)

כאן נרמזו כל שלוש המעלות (כתרים) שניתנו לישראל בשעת מתן-תורה - תורה, מלכות וכהונה:

"ואתם תהיו לי" - רומז לתורה, על-פי פירוש המכילתא: "שתהיו פנויים לי ועוסקים בתורה";

"ממלכת" - למלכות;

"כהנים" - לכהונה.

בשעת מתן-תורה היו לכל אחד ואחד מישראל כל שלוש המעלות האמורות - כל אחד מהם היה פנוי לה' ועוסק בתורה; שני כתרים בראשו (שבת פח) - כמלך; והיה ראוי לאכול בקדשים (מכילתא) - כהונה.

(ליקוטי שיחות כרך ח עמ' 244)

והר סיני עשן כולו (יט,יח)

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, מסביר את משמעות העש"ן שבמתן תורה כלפי חיוב לימוד התורה המוטל על כל אחד ואחד:

עולם - מקום, ללמוד תורה בכל בית ובכל מקום;

שנה - זמן, להרבות בכמות הזמן המוקדש ללימוד התורה;

נפש - חיות, להוסיף באיכות הלימוד, שהלימוד יהיה בחיות יותר וממילא ידע ושיג בעומק יותר.

(לקוטי שיחות, חלק יג, עמ' 151)

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה (יה,א)

הפרשה פותחת בשבחו של יתרו, ומובן מדוע היא מציינת את עובדת היותו "חותן משה". אבל איזה שבח יש בכך שהיה "כוהן מדין", כוהן לעבודה-זרה?
אלא דווקא בשילוב שני הרברים גם יחד נרמז יתרון האור מן החושך כיתרון החכמה מן הסכלות, אשר יתרון זה היה הכנה מתאימה למתן-תורה, שבו היה גילוי אלוקות בבחינת "ישת חושך סתרו":
"כוהן מדין" - הקליפה שהיא תכלית הישות, וממנה נובעים המדון והמריבה - הופכת לתכלית העילוי, ועל-ידי זה נעשה "חותן משה". יתרו פעל במשה ירידה ("חות דרגה") שהודות לה היה משה יכול, על-אף רוממותו, לשמש ממוצע בין הקב"ה לישראל ובין ישראל לתורה ולהיות מקבל התורה.

(ממאמר ד"ה "וישמע יתרו" תשמ"ה. התוועדות תשמ"ה כרך ב, עמ' 1185)

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים (יה,יא)

"אלוקים" - רמז למידת הדין והצמצום.

"כל האלוקים" - רמז לריבוי ההעלמות וההסתרים שעל-ידי שם אלוקים.

"גדול הוי" - שם הוי' גדול מכל בחינות אלו, ומושל בכלם.

בהתגלות בחינת שם הוי', מתבטל ההעלם וההסתר שבשם אלוקים. ככתוב (ישעיהו מ), "ונגלה כבוד הוי' (ועל-ידי זה) וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", דהיינו שעל-ידי גילוי שם הוי' יתבטלו כל ההעלמות, עד שגם הבשר הגשמי, ואפילו אומות העולם, יראו אלוקות.

וזהו שאמר יתרו "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלוקים". לאחר ששמע את ניסי יציאת מצרים הגיע להכרה זו, ש"גדול הוי'", כי על-ידי האותות והמופתים שביציאת מצרים נתגלה ששם הוי' מושל ושולט על כל ההעלמות וההסתרים שמקורם (כנ"ל) בשם אלוקים.

(סידור עם דא"ה, דף רעא עמ' ג)

ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם (יה,יג)

מוצאי יום-הכיפורים היה... למחרת רדתו מן ההר (רש"י)

היום שלמחרת יום-הכיפורים מורה שבעבודת ה' נדרשת הוספה מתמדת. גם לאחר שמשיגים מצב נעלה כל-כך, כמעמדם של ישראל ביום-הכיפורים, יש מה להוסיף, כפתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על יום זה - "איצטער דארף מען ערשט תשובה טאָן" [=רק עכשיו צריך להתחיל לעשות תשובה].
הוראה זו יש ללמוד גם משמה (ותוכנה) של כל הפרשה - "יתרו", "על-ישם שייתר (והוסיף) פרשה בתורה" וגם היה גר שהתווסף לישראל כקטן שנוולד, ובלידתו באה לעולם מציאות נוספת חדשה.

(מהתוועדות ט"ו בשבט תשמ"ב. התוועדות תשמ"ב כרך ב, עמ' 871)

'לחיות' עם החידוש שמתן-תורה פעל

כיצד "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" מבטא יותר את עניין "אנכי ה'

אלוקיך"? • החידוש במתן תורה הוא, שהתורה ואלוקות שלמעלה

מהעולם יתחברו ויתאחדו עם דרגת התורה והאלוקות המלובשת

בעולם • בלימודו ועבודתו של כל יהודי ניתן כוח העצמות, שיוכל

להכיר בבריאה את האלוקות כפי שהיא למעלה • משיחת כ"ק אדמו"ר

נשיא דורנו

"לידע" שיש שם מצוי ראשון והוא מציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו וכו' - "מצוות עשה שנאמר אנוכי ה' אלוקיך". כלומר, ש"אנוכי ה' אלוקיך" מורה על הידיעה שהקב"ה ברא שמים וארץ. ועל-

(5) שם ה"א.

(6) וכ"ה בספרי-המצוות להרמב"ם מ"ע א: נאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים, והוא אומרו אנוכי ה' אלוקיך. ובמניין המצוות בריש ספר היד: מצווה ראשונה ממצוות עשה לידע שיש שם אלוה שנאמר אנוכי ה' אלוקיך (אבל שם לא נאמר פרטים, שממנו נמצאו כל הנמצאים כו'). וראה זח"ג רנו, ב (ברע"מ): פקודא קדמאה אנוכי ה' אלוקיך.

(7) היינו ש"אנוכי ה' אלוקיך" מורה על מציאות ה' בכלל, שברא השמים והארץ (בלשון הרמב"ם: מצוי ראשון והוא מציא כל נמצא כו'). וראה "פירוש" להרמב"ם כאן: "מילת אנוכי מורה על המציאות, וה' הוא השם המפורש יהו"ה יתברך המורה על חייב המציאות, אלוקיך - אחר שיתאמת אצלנו מציאות הבורא ושהוא מחוייב המציאות, ראוי לנו שנעשה אלוה עלינו, כלומר שנעבוד אותו כו'". וראה ע"ז חינוך מצווה כה: ופירושו (דאנוכי ה')

א. בדיבור הראשון של עשרת הדברות (בפרשתנו) - "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" - ידועה שאלת המפרשים² (הובא בכמה דרושי חסידות דרבותינו נשיאינו³): מדוע נאמר כאן "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא "אשר בראתי שמים וארץ", שהוא פלא גדול יותר מיציאת מצרים [נס יציאת מצרים הוא שינוי מיש ליש, מה-שאין-כן בריאת שמים וארץ היא יש מאין].

השאלה מתחזקת על-פי מה שכתב הרמב"ם (בתחילת ספרו יד-החזקה⁴), שדיעת דבר זה -

(1) יתרו כ.ב.

(2) ראב"ע שם ד"ה שאלני ר"י הלוי.

(3) סידור עם דא"ה ד"ה ששת ימים (רפד.ב). ד"ה למען תזכור במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א עמ' תא ואילך (וראה בהנסמן שם בהערות). אוה"ת פרשתנו עמ' תתקג ואילך. תתקטו. ד"ה אנוכי ה' אלוקיך תרכ"ו (עמ' ג). עטר"ת (עמ' שם ואילך). ד"ה החרוד הש"ת (עמ' 20 ואילך). ועוד.

(4) הל' יסוה"ת פ"א ה"ו.

פי זה מתחזקת השאלה מדוע לא כתוב "אנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ"?

ב. רש"י על הפסוק ("אשר הוצאתיך מארץ מצרים") מפרש: "כדאי היא ההוצאה, שתהיו משועבדים לי". כלומר, ש"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" הוא טעם על כך שבני-ישראל צריכים לקבל את מלכותו יתברך ולהיות משועבדים להקב"ה⁸ ("אנוכי ה' אלוקיך").

על-פי זה מובן מדוע לא כתוב "בראתי שמים וארץ" - כי זה בא בתור המשך וטעם על "אנוכי ה' אלוקיך, שה' הוא אלוקי בני-ישראל, מוכרחים לומר עניין (טעם) ששייך רק לעם-ישראל (שלכן הם מחולקים מכל העולם כולו) - העניין ד"הוצאתיך מארץ מצרים"⁹ (ולא "בראתי שמים וארץ" אשר שייך לכל הגברים)¹⁰.

אלוקיך) כאלו אמר, תדעו ותאמינו שיש לעולם אלוהים, כי מילת אנוכי תורה על המציאות.

וראה רמב"ן עה"פ אנוכי ה' אלוקיך: "הרבר הזה מצוות עשה, אמר אנוכי ה' יורה ויצוה אותם שיידעו ויאמינו בה', כי יש ה' והוא אלוקים, כלומר הווה וקדמון מאיתו היה הכל בחפץ ויכולת, והוא אלוקים להם שחייבים לעבוד אותו". וממשיך: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - "כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ כי בידיעה ובהשגחה ממנו יצאו, וגם תורה על החידוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנו דבר מטבעו, ותורה על היכולת והיכולת תורה על הייחוד כו', וזה טעם אמר אשר הוצאתיך כי הם היודעים ועדים בכל אלה".

ולהוסיף, אשר שם הוי', מלשון מהווה (זח"ג רנז, סע"ב. פרדס שער א פ"ב. שעהיה"א פ"ד). מורה על התהוות הבריאה, וכן שם אלוקים (אלוקיך) - שע"י נברא העולם בפועל (בראשית ברא אלוקים) - ראה שעהיה"א שם.

(8) וכמ"ש "כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", "שטרי קודם" (בהר כה, מב, נה ובפרש"י. וראה פרש"י. וראה פרש"י משפטים כא, 1).

(9) והטעם שנאמר דווקא עניין זה ד"הוצאתיך מארץ מצרים" - כי, זהו גאולת עם ישראל שהביא למעמד הר סיני (הוצאתיך את העם ממצרים ועבדו את האלוקים על ההר הזה).

(10) ראה ר"א לפרש"י שם. לקו"ש חכ"ו עמ' 124. ואף שנתבאר בלקו"ש שם (בהמשך העניין), שרבי רש"י "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי" אינו טעם וביאור על "אנוכי ה' אלוקיך", אלא עניין בפני עצמו - שהעניין דקבלת מלכותו ("אנוכי ה' אלוקיך") צריך

אבל מהלשון "אנוכי גו' אשר הוצאתיך" (שהלשון "אשר" מורה על המשך למה שכתוב לפני זה) משמע, שפירוש הפסוק הוא, "אנוכי הוא אשר הוצאתיך", "אשר הוצאתיך" מבאר את "אנוכי ה'" (ולא עניין נפרד - "כדאי היא ההוצאה, שתהיו משועבדים לי")¹¹. ויש לומר שזהו מהטעמים שהמפרשים הנ"ל אינם נוקטים כפירוש רש"י ("אשר הוצאתיך גו' מוסיף עניין שני) ולכן שואלים את השאלה (ומובאת בחסידות בכמה מקומות) מדוע לא נאמר "אשר בראתי שמים וארץ" במקום "אשר הוצאתיך גו'", כיוון שמפשוט לשון הכתוב משמע, ש"אשר גו'" בא לכאור ש"אנוכי ה'" הוא זה "אשר הוצאתיך מארץ מצרים". ובמילא נשאלת השאלה: מדוע לא כתוב תואר נעלה יותר: "אשר בראתי שמים וארץ" וזה שכתוב "אנוכי ה' אלוקיך" הפירוש הוא: אלוקיך שגם ברא אותך (נוסף על כך שהוציאך ממצרים), הוי' מלשון מהווה¹² (את הבריאה), באופן שהוא נהיה אלוקיך, כוחך וחיותך).

ג. אחד הביאורים בדרושים¹³ על השאלה (מדוע כתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא "בראתי שמים וארץ") - הוא, כי יציאת מצרים מצביעה על דרגה גבוהה יותר באלוהות מבריאת שמים וארץ: בריאת שמים וארץ היא משם אלוקים (בראשית ברא אלוקים גו') - אלוקים בגימטריא הטבע¹⁴, דרגה באלוהות הקשורה עם המדרה והגבלה של טבע העולם; מה-שאיך-כן יציאת מצרים היתה באופן ניסי (שידוד הטבע) - נגלה עליהם מלך מלכי המלכים (בכבודו ובעצמו) וגאלם¹⁵, שזה בא משם הוי', שהוא למעלה מ(טבע ה)בריאה, ולכן בכוחו לשלול טבע. ומכיוון ש"אנוכי ה' אלוקיך" במתן-תורה הוא גילוי משם הוי', שהוא למעלה

להיות באופן שהם "משועבדים לי" - הרי זה מפני שמוכן מעצמו (ממש"נ מהכתובים לפניו) ש"אנוכי ה' אלוקיך" הוא תוצאה מיצ"מ (שם ס"ג). ועצ"ע.

(11) ומטעם זה י"ל - שרש"י אינו מסתפק בפירוש הא', ומביא עוד ב' פירושים (ראה לקו"ש שם עמ' 130).

(12) נסמן לעיל הערה 7.

(13) שבהערה 3.

(14) פרדס שי"ב פ"ב. של"ה פט.א. שעהיה"א רפ"ו.

(15) הגדה של פסח - פיסקא מצה זו.

תועלת באם עושים אותה בשבת ויום הכיפורים, וגילה לנו בורא עולם ומנהיגו, אשר חילול שבת ויום הכיפורים, מזיק את האדם העושה כן ומזיק את כל העם כולו, ולו היתה יד ישראל תקיפה, צריך היה למנוע איש הישראלי מלחלל את השבת - כמו שמונעים את האדם הרוצה לאבד את עצמו לדעת רחמנא-ליצלן.

ועל דרך זו היא כל עבירה איזה שתהיה, שאפילו אם בעיני בשר ובהנוגע לנכרים יש בזה תועלת, הרי בנוגע לבני-ישראל מה שהוא היפך התורה לא לבד שאין בזה תועלת אלא שמביא גם היזק וחורבן ברור, ואם באמת - כנ"ל - חפצה בתו תחיה לשרת את ארץ מולדתה ולהביא טובה לעם-ישראל כולו ולא חסיושלום להרע לו, תעזוב לגמרי את הרעיון דלהתגייס בצבא, אשר אסור הוא על-פי התורה וכמבואר בפוסקים, ותוכל להתעסק בשטח החינוך על טהרת הקדש וכיוצא-בזה או בענייני בית, וכמה דרכים לבת-ישראל להתנהג על-פי התורה ולהיות מאושרה באמת וביחד עם זה לעשות חלקה לטובת עם-ישראל כולו.

מובן שיכול הוא להראות מכתבי גם לבתו תחיה ויהי רצון שיכול לבשר טוב בתוכנו ובקרוב ממש.

לגדור פרצות

ומעניין לעניין - בנושא שירות לאומי לבנות דתיות:

בביטאון אור ישראל (מאנסי נ.י. תשרי תשע"א) התפרסם צילום מכתבם של חברי בית דין צדק של העדה החרדית, עליו חתומים הגאונים רבי דוד הלוי יונגרייז ורבי יצחק יעקב ויס זצ"ל, שפנו לרבי ברכים הבאים (שם עמ' ח"ט):

[פ]ה[ר] [ע]ר[ך] [ה]ק[דו]ש[י] ירושלים ת"ו יום כט לחודש אייר תשל"א הו[ר]ד [כ]בוד [ק]דושת[א] הגאון הצדיק האדמו"ר המפורסם בפעליו הכבירים להצלתן של ישראל בר[ח]ותינת[א] וגו[ש]מיות[א] [כ]בוד [ק]דושת[א] ש[נ]בת[א] ת[ח]כמוני[א] רבי מנחם מענדל שניאורסאן מליובאוויטש

אח[ר]י[א] ד[ר]ישית[א] ש[ל]ום [ת]ורת[א] הדר[ת] [ג]אונ[ו]ן [ה]רמ"ה [כ]ק שליט"א בהדרת הכבוד

כאשר גזירת שרות לאומי מרחפת על כלל-ישראל בא[רץ] [ה]ק[דו]ש[י], ושוב הביאו הגזירה הנ"ל על שלחנם, וברצונם לבצע זאת בכל מחיר [ח]ס[ו]ן [ש]לום[ו].

והגזירה הנ"ל היא גזירת כליה לטהרת ישראל [ח]ס[ו]ן [ש]לום[ו]. שלא הי[תה] כזאת מיום היות ישראל לגוי.

[ע]ל [כ]ן [ב]קשתנו מכ"ק הדרג"ה שליט"א אנא לעשות כל מה שביכולתכם לביטולה שלא תגיע [ח]ס[ו]ן [ש]לום[ו] גזירת שמד זו לפועל ח"ו.

עתירתנו מלפני אבינו שבשמים שיתן בלב האחראים שלא יעשו כזאת ח"ו.

הכ[ו]תובים [ח]ותמים[ו] בהדרת הכבוד מול הוכ"ק שליט"א בצפיה לרחמי שמים המרובים. הבד"ץ דפניה"ק ת"ו.

נאם דוד הלוי יונגרייז אב"ד

נאם יצחק יעקב וייס סגן ראב"ד

בתגובה כתב להם הרבי (נדפס באגרות קודש כך ד"ר עמ' קעח):

כבוד הרה"ג והרה"ח ו"ח א"א צמ"ס יושבי על מדין

חברי בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים בירושלים עיה"ק תובב"א

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבם מכ"ט באייר.

והנה האיש המאיים בגזירה עליה כותבים - היה

לא תהיה - לא נפגשתי עמו, אבל לדעתי אין נפקא-מינה כל-כך, כי השפעה ממשית עליו ועל חבריו אפשר להפעיל רק על-ידי לחץ ורעש של הציבור, על-ידי עתונות מודעות וכרוזים עצרת עם וכיוצא בזה, והלואי שעל כל פנים זה יצליח.

ויהי רצון מהשם יתברך הגודר פרצות עמו ישראל שיחוס וירחם על שארית הפליטה, בפרט בדורנו דור יתום זה, ובהסד וברחמים יגדור כל הפרצות ויערה רוח ממרום על כל אחד ואחת מאחינו בני-ישראל בכל מקום שהם ללכת בדרך התורה והמצוה בחיי היום-יום, וימהר קץ גלותנו חושך כפול ומכופל, בקרוב ממש על-ידי משיח צדקנו יבוא ויגאלנו קוממיות לארצנו.

הבעש"ט ורבי סעדיה גאון

בגליון תתלט פרסמנו רשימה חלקית על רבי סעדיה גאון. הנה הוספה חשובה: במאמר חסידות דיבורי-המתחיל "הוא אהרן ומשה" משנת תשד"מ (התועודיות תשד"מ כרך ב' עמ' 769) הובאו דברי הבעש"ט בשם הרב סעדיה גאון, כי עיקר בריאת האדם בעולם הזה הוא לשבר את המידות הטבעיות שלו. והרבי העיר:

והוא דבר פלא שלא מצינו דוגמתו בחסידות, בדבר כלל אין רגילים בחסידות לציין מקורות הדברים (דבר בשם אומרו), ורק במקומות אחדים מציינים מקור הדברים, ובעיקר מובאים כמה דברים בשם הרס"ג. ואולי יש לקשר זה עם המובא בכמה מקומות (ועדיין לא מצאתי מקורו) שהבעל שם טוב היה גלגול הרס"ג.

רבי עקיבא ותורת הלחימה

את גליון תתמג הקדשנו ל"התנא האלוקי רבי עקיבא".

ב'מאמר מוסגר' ציין הרבי במכתב משנת תשמ"ב, לרב שטען נגד שימוש במונחים צבאיים במבצע ארגון "צבאות השם" (מורה לדור נבוך' כרך ב' עמ' 229):

עם כל ההדגשה על הצורך לשים קץ למלחמות, התורה (מלשון הוראה) מספקת הדרכה גם במצבים שבהם נחוצה פעילות צבאית, וקובעת את הלכות הלחימה, כפי שאתה בוודאי יודע. ויובהר זה: פרסומו של רבי עקיבא נעוץ בתרומה הרוחנית שלו, אבל היה זמן שבו הוא מצא לנכון להיות "נושא כליו של בר כוכבא", כפי שהרמב"ם מציין בספר ההלכה שלו (הלכות מלכים פ"א ה"ב).

לכבות שריפה – בנפט!...

בנושא גיוס בנות לצבא עסקנו בגליון תתל"ח. הנה כמה השלמות: "במענה לשאלותיו" – כותב הרבי ליהודי ב' שבט תשכ"ד (אגרות קודש כרך כג עמ' פט"ז):

בנוגע לבתו תי' – הרי דתיות פטורות מגויס (על פי מה שנאמר דברים כבה, [לא יהיה כלי גבר על אשה. כי תועבת ה' אלוקין כל עושה אלה]. שם כג, י [כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע] (וברש"י: שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, וראה משכיל לדוד)). טו [כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנהך להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחנהך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך]].

והאומרות שאף-על-פי-כן כיון שרוצות הן לעזור לארצנו הקדושה – לכן תתגייסנה, הנה על-פי מה שנאמר כזכר לעיל – הוא בדוגמת הרוצה לכבות שריפה, רחמנא-ליצלן, על-ידי שפיכת נפט, מכיון שגם זה... נוול כמים. ודי למבין.

דברי הסברה בהירים עוד יותר כתב הרבי בשנת תשח"י במכתב המתפרסם כאן (מתוך 'אגרות ומענות' הרליג עמ' 24):

ב"ה, כ' שבט תשי"ח

ברוקלין, שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"ג שבט, בכותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו וביחוד בנוגע לבתו הבכורה נחמה תחי'.

ומוכן וגם פשוט אשר על בת ישראל, שכל אחת מהן מוכנה בשם בת שרה רבקה רחל ולאה, עליה נאמר כל כבודה בת מלך פנימה, זאת אומרת שכל התלוי בו ובאלו שיכולים להשפיע עליה יש להשתדל שתסדר באופן הכי מתאים מהנקודה דכבודה פנימה,

ופשיטא שאין אפשרי להיות היפך דיני תורתנו תורת חיים, וכיון שכל בני-ישראל הם קומה אחת שלימה וערבים זה בזה, הרי באם באמת רוצה לשרת ולהביא טובה לעמנו בני-ישראל הן ברוחניות והן בגשמיות, עליה להתנהג ולסדר חייה דווקא באופן האמור כי כל עבירה על ציווי התורה הרי זה היוק והירוס לא רק להעובר עבירה, אלא לכל העם כולו, ומה שישנן טועים והולכים בדרך הפכית מכוני

שנדמה להם שמביאה הם תועלת לעצמם או גם לזולתם על-ידי עברם על חוקי התורה, זהו בדוגמת דבר העובד עבודה בשבת ויום הכיפורים, עבודה כזו שבימות החול מביאה היא תועלת, ואומר בשכלו (שכל הבהמי של היצר הרע שבו), שכיון שעבודה זו מועלת בימות החול, אין סיבה לומר שלא תביא

מהבריאה (עד לגילוי אנוכי, עצמותו יתברך), לכן כתוב אחר-כך "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – גילוי אלוקות שלמעלה מהבריאה. אבל צריך להבין: כיצד מתאים ביאור זה (ש"אשר הוצאתיך גו"ל מורה על כך ש"אנוכי ה' אלוקיך" הוא למעלה מהבריאה) עם הפירוש כמובא ברמב"ם הנ"ל, ש"אנוכי ה' אלוקיך" מורה על "ידיעת דבר זה" שהקב"ה בורא שמים וארץ¹⁶ ("מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא כו") – הרי

קשה לומר ש"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (משם הוי') שולל את הפירוש ב"אנוכי ה' אלוקיך", שזה מורה על בורא שמים וארץ¹⁷ (משם אלוקים).

ד. ויש לומר הביאור בזה – על-פי ביאור בחידוש של מתן-תורה בכלל:

ידועה השאלה: מהו החידוש והרעש של אמירת עשרת הדברות במתן-תורה, ברעש וקולות וברקים – "לכאורה, עשרת הדברות הם דברים פשוטים – לא תרצח, לא תנאף כו"¹⁸, הן מצוות שכליות הנוגעות לקיום ויישוב העולם, וקיימו אותן גם קודם מתן-תורה (כחלק מהמצוות שנצטוו בהן נח,

16 ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט (שעה"ה"א פ"א), שהתהוות הבריאה היא בכל רגע ורגע מחדש, ו"אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש (ומוסיף): כמו לפני ששת ימי בראשית ממש" (וכן לעיל שם "כמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש").

17 ועפ"י יומתק השאלה והקס"ד של מפרשים הנ"ל. שהה"ל "אשר בראתי שמים וארץ" – כי ידוע שגם שאלה וקס"ד בתורה הוא תורה (תורת אמת), ומה מובן, דקס"ד זה שהה"ל "אשר בראתי שמים וארץ" הוא גם אליבא דאמת, כדלקמן בפנים. וראה ד"ה אנוכי ה' תשמ"ט.

18 לקו"ת במדבר טו, ג.

ועוד קודם לכן – אדם הראשון¹⁹? ולהוסיף, ש"לא יהיה לך אלוקים אחרים" היא אחת המצוות שלפני מתן-תורה²⁰, וגם הידיעה במציאות ה' ("אנוכי ה' אלוקיך") היתה לפני מתן-תורה (ובכל בני אדם – עד דור אנוש²¹), וכפירט אצל האבות (החל מאברהם אבינו שהכיר את בוראו²²).

והביאור בזה: "תכלית²³ נתינת התורה" היא "כדי להיות גילוי אור איך סוף ברוך-הוא ממש כו' המלוכב בתורה שהיא חכמתו יתברך והוא וחכמתו

ידועה השאלה, מהו החידוש והרעש דאמירת

עשרת הדיברות במתן-תורה, ברעש וקולות וברקים

– לכאורה, עשרת הדיברות הם דברים פשוטים!?

אחד כי הוא המדע והוא היודע כו', להיות גילוי זה למטה בדברים גשמיים דווקא, וזהו וידבר אלוקים את כל הדברים האלה, כדי לאמר אנוכי ה' אלוקיך דהיינו להיות אנוכי הוא מהותו ועצמותו יתברך ממש בבחינת גילוי עד שיהיה נקרא אלוקיך".

כלומר, החידוש במתן-תורה (כשנתבטלה הגזירה (וההבדלה) בין עליונים ותחתונים שעליונים לא יירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה²⁴), הוא, שאלוקיך שלמעלה מגדר הבריאה (ואדרבה – "אשר הוצאתיך מארץ מצרים") יומשך ויתגלה למטה בדברים גשמיים דווקא – בדברים פשוטים הקשורים עם קיום העולם ("לא תרצח, לא תנאף כו"), שנמשך מדרגת אלוקות ("אנוכי ה' אלוקיך") אשר קשורה עם הבריאה²⁵.

עניין זה נתחדש על-ידי מתן-תורה:

בתורה ישנן (בכללות) שתי דרגות (בדוגמת שתי הדרגות כביכול בנותן התורה, אלוקות שבגדר

19 ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ט.

20 רמב"ם שם.

21 ראה רמב"ם ריש הל' ע"ז.

22 רמב"ם שם פ"א ה"ג.

23 לקו"ת שם.

24 תנחומא וארא טו. שמור פ"ב, ג. ועוד.

25 ואירבה – דווקא הפשיטות דאיש פשוט קשורה עם

פשיטות העצמות (כתר-שם-טוב הוספות סקנ"ד).

הבריאה ואלוקות שלמעלה מהבריאה): (א) כפי שהתורה "נסעה"²⁶ וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות עד שנתלבשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה" (עד בדברים פשוטים כמו "לא תרצח" וכיוצא בזה) - תורה כמו שקשורה ויש לה שייכות וערך לעולם. וגם אפילו

כמו שתורה "קדמה לעולם"²⁷, הרי זה גופא מורה על ערך ושייכות לעולם, ובפרט שמוסיפים²⁷ "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם", אלפיים (חכמה ובינה²⁸) ולא אלפיים ואחד. (ב) התורה כפי שהיא בשורשה ומקורה - חכמתו ורצונו של הקב"ה, והוא וחכמתו אחד, ובלשון חז"ל: "חמורה גנוזה, שגנוזה לך"²⁹, עד "שעשועים לפניו"³⁰ - **שלא בערך לגמרי מעולם** וסדר השתלשלות (אפילו עשר ספירות של עולם האצילות (ומכל-שכן מעולם הבריאה) דאיהו וחיוהי חד כו', ולמעלה גם מספירות אין קץ כו').

וחידוש מתן-תורה הוא - "נתן לנו את תורתו" (כנוסח ברכת התורה), "ש"תורתו" (של הקב"ה) שבאיך-ערוך לגמרי מעולם ("חמורה גנוזה, שגנוזה לך") - "נתן לנו" בתורה כמו ש"נסעה וירדה כו' עד שנתלבשה בדברים גשמיים", כלומר, שבתורה כמו שהיא בהתלבשות וקשורה עם ענייני העולם, ישנה התורה כמו שהיא חד עם קוב"ה (כמודגש גם בכך שהתורה היא "דיפתראות ופינקסאות" של העולם, "היה הקב"ה (בחינת "מצוי ראשון") מביט בתורה ובורא את העולם"³¹, ובלשון הזהרה³²: קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא).

ועל-פי זה מובן כיצד הביאור ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", המורה על אלוקות שלמעלה מהבריאה (איננו שולל, אלא אדרבה) מתאים עם הפירוש ש"אנוכי ה' אלוקיך" קאי על בורא שמים וארץ (אלוקות שבערך הבריאה) - כי הכוונה במתן תורה היא, שגילוי האלוקות שלמעלה מהבריאה

יומשך ויחדור במציאות הנבראים; וכדי לפעול זאת בשלימות צריכה להיות התאחדות ב' הדרגות באלוקות - שלמעלה מהבריאה ושבערך הבריאה: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" מגלה שעניין "אנוכי ה' אלוקיך" (גם כבורא שמים וארץ) הוא למעלה מהבריאה;

בסגנון אחר: ב"אנוכי ה' אלוקיך" (כמו שהוא בורא שמים וארץ) מתגלה האלוקות שלא בערך להבריאה (על-דרך הנ"ל בנוגע לב' הדרגות בתורה). והכוונה לחבר ולאחד שני עניינים הפכיים (תורה ואלוקות שלמעלה מהבריאה ותורה ואלוקות שבהתלבשות בבריאה) באמצעותו יתברך שלמעלה משניהם (הן מציאות העולם והן משלילת מציאות העולם), כפי שהכניס עצמו כביכול בתורה: מכיוון שאורייתא וקוב"ה כולא חד, דבר אחד עם עצמותו יתברך שלמעלה מכל העניינים, כולל גם - למעלה מתואר "כולא חד" ו"יחיד" וכו' - מתחברים תורה שלמעלה מעולם עם תורה כמו שנתלבשה למטה בעולם, עד בדברים פשוטים.

כלומר, שחידוש מתן-תורה (לגבי תורה ומצוות שהיו אצל האבות לפני מתן-תורה) הוא בשנים: תורה (ומצוות) לפני מתן-תורה (היו א) דרגת התורה כפי שקשורה עם העולם, ולכן ב) קיום התורה והמצוות היה בעיקר ברוחניות, ולא חדר ויכך את התחתון³³, לעשות מגשמיית העולם חפצא של קדושה³⁴;

מה-שאינן במתן-תורה א) ניתנה התורה כפי שהיא בשורשה ומקורה - תורתו של הקב"ה, עד כפי שהיא מושרשת ודבר אחד עם עצמותו יתברך, באיך ערוך לגמרי מהעולם, ולכן ב) יש בה הכוח להיות נמשך ולהפך גם את גשמיית העולם, שכל הנמצאים שבעולם בתוך גדריהם, ייעשו לחפצא של קדושה, עד שיתאחדו עם אלוקות ותורה שלמעלה מהבריאה³⁵.

ה. ויש לומר, שג' עניינים אלו: (א) בורא שמים וארץ, (ב) אלוקות שלמעלה מהבריאה, (ג) עצמותו

רבינוביץ ז"ל (שיצא לאור ע"י בנו יצחק רבינוביץ) בירושלים ה'ש"ת.

הרבי ממשיך וכותב:

על הספק שאפשר תועיל בקשתי עוד-הפעם בנוגע להוצאה-לאור דהירושלמי, הנני כופל בקשתי עוד-הפעם ויש לי הברייטקייט לבקש בזה, כיון שלדעתי ברורה הרי זה זכות הרבים והכרח הרבים, ובפרט בשנים הכי אחרונות - שהוסיפו בלימוד תלמוד ש"ס זה.

ויהי רצון - מסיים הרבי את תוקף האיגרת - שאתבשר טוב אשר נגשו בפועל להוצאה-לאור דהנזכר-לעיל ובריוזות המתאימה לגודל המפעל ותוכנו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, וזכות הרבים מסייעתם.

בכבוד ובברכה בכלל, בברכת הצלחה בהאמור במיוחד מתוך בריאות הנכונה. חתימת יד קדשו.

לא הסתפק הרבי בכך, וב"נ.ב." הוסיף להעיר הערות על הספרים שקיבל, אך בסימנים כתב:

יש עוד להוסיף על דרך זה, אבל כיון שתקוותי שסוף-סוף יוציאו לאור את הירושלמי הרי לא זו הדרך כלל להאריך בפרטים שאין בהם כדי להוסיף ביחס טוב לבקשתי והפצרתי האמורה. שלוח המכתב מהיר דחוף - בכדי להדגיש ביתר שאת עד כמה הנני מחשיב ענין הוצאה-לאור דהירושלמי שגם הוא מהיר דחוף, ויפה שעה אחת קודם.

ניצול הזמן תלוי בסייעתא דשמיא

מהראוי להביא את הדברים הבאים כתוספת לנושא שיעורי תורה, שבו עסקנו בכמה גיליונות. כותב הרבי בכ' טבת תשי"ז (אגרות קודש עמ' רפח"ט):

במענה על מכתבו מ 12/16 בו כותב אשר מפני שעמוס הוא בלימודים שומר רק על שיעור דחומש עם פירוש רש"י אבל אינו שומר שיעור תהילים חודשי וכן השיעור בתניא, ומבקש אם אפשר לשחררו משני השיעורים האחרונים.

ותמהני עליו כי אין שמירת השיעורים לטובת

מי שהוא אחר אלא לטובתו הוא, וככל עניני תורה ומצוה שהם לטובת אדם הלומד ומקיים המצוה, ומוזה מובן ששחרור משמירת השיעורים "משחרר" גם כן מתוצאות הטובות הבאות על-ידי שיעורים אלו.

וממשיך שם:

ובמה שכתב אודות קוצר הזמן, ניצול הזמן תלוי כשאר ענייני האדם בהצלחה וסיוע מלמעלה, וכנראה במוחש אשר לפעמים נקלטות הסברות וענינים הנלמדים בקל וטוב ולפעמים צריכים יגיעה רבה וריוני זמן, וגם לאחר זה אין ההנהגה ברורה כדי צרכה, אף שהמדובר הוא באדם אחד, אלא שבזמנים שונים. וסגולת כל מצוה (והשיעורים בכלל זה) כמאמר המשנה מצוה גוררת מצוה, זאת אומרת שעל-ידי קיומה בנקל יותר לקיים מצוה אחרת, שבוה גם כן שבנקל יותר להבין ענינים הנלמדים וטוב, ויהי רצון שייבשר טוב בכל האמור.

ייסוד "ועד להפצת שיחות"

גיליונות התמט-תתנ הוקדשו לתורתו של הרבי ולהנחות בלתי מוגהות. בחודש ניסן תשכ"ז כתב הרבי אל השד"ר מו"ה בן ציון שם-טוב (אגרות קודש כרך כד עמ' שכו - במקור יש השמטות ושעויות-דפוס, ונדרס כאן מחדש עם הוספה):

אין לייסד משרד כי ישנם די והותר. להפיץ השיחות שאינן מוגהות ומוחזן לת[למיד] ת[נו]מכי[ת] (מימים), יכולות השגיאות שייחס[ן] אלי למרות כל ההזהרות [בנוסח אחר: ההזהרות] בזה - להביא לתוצאות בלתי רצויות, ודי-למבין. מה-שאינן-כן לספרי רבותינו שמוציאים לאור שנוסף על קדושתם ואמיתותם באמת לאמיתו שזהו סוף-סוף העיקר הרי הם גם מוגהים וכו'. ועל-דרך-זה בנוגע להג"ה על-דרך השמועסן [=שיחות לנוער], טאלקס, אידישע היים וכו'.

בעקבות זאת כתב הרב שם-טוב מה שאמר לו הרב חודוקוב שי' שהעיקר תלוי באדם הלומד, ואם הלומד הוא אחראי וכו' הרי אפשר וכו' (ועוד פרטים נוספים), ועל כך השיב לו הרבי: אזכיר-על-הציון בכל-הנזכר-לעיל.

26) תניא פ"ד.

27) ראה מדרש תהילים צ.ג. ב"ר פ"ה, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט.א.

28) ראה סה"מ תש"ח עמ' 273. ובכ"מ.

29) שבת פח.ב.

30) משלי ח.ל. וראה לק"ת במדבר ד"ה ואהיה אצלו אמון.

31) ב"ר בתחלתו.

32) ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא. ריש ע"ב. ח"ג קעח.א.

33) ראה תו"א פרשתנו ד"ה משה ידבר.

34) מלבד מצוות מילה. ולכן אמר אברהם "שים נא ירך תחת ירכי", כדי שתהיה שבועה בנקיטת חפץ (חיי שרה כד, ב, ובפרש"י שם. משבועות לח, ב).

כקטן כגדול

איגרת נדירה ובה הרבי שב ומפציר להוציא-לאור מהדורה מושלמת של התלמוד הירושלמי • מהן התוצאות ל"משתחרר" משיעור תורה? הפצת חסידות מכתבי רבותינו המוגהים, ולא משיחות שאינן מוגהות • מהו ההסבר לציון מקור הדברים כשמדובר ב"רס"ג? • מענה חד משמעי באשר לגיוס בנות לצבא, ומה מוצע כתחליף למי שרוצה לשרת את המולדת? • רשימת השלמות

הדפסת הירושלמי בהידור – צורך וזכות!

בגיליונות תתכ"ז, ותתכח עסקנו בתלמוד הירושלמי. איגרת מיוחדת, נדירה למדיי באריכותה ובהתבטאויות שבה, כתב הרבי בכ"ה בטבת תשל"ב (אגרות קודש כרך ז"ך עמ' שח"שי) אל "כבוד האחים הנכבדים העוסקים בצרכי-ציבור משכילים על דבר טוב ומזכי הרבים מר מיכל יהושע ומר שמואל שיחי שולזינגר", בעלי הוצאה לאור. במכתב אישר הרבי את קבלת 'סידור דרך החיים עבודת ישראל' בשני כרכים (נ.י. תשל"א), והוסיף:

שזה נותן לי התקוה שלמרות ההפסק יחזירו עטרה ליושנה, כוונתי למסורת בית הדפוס שלהם שיהיה באופן של "עוסק במלאכת הקודש", זאת אומרת, להמשיך להדפיס ולהוציא-לאור ספרי קודש, וליתר דיוק בביאור תורתנו תורת חיים תורת אמת,

הרבי ממשיך ומבהיר את כוונתו:

במיוחד להוציא-לאור תלמוד הירושלמי, שיש בזה הכרח הן מצד הרבים, קהל הלומדים, והן מצדם ולזכותם.

ולהוציא לאור בהידור על-דרך שהוציאו-לאור

הרמב"ם והש"ס בבלי וכו', ובהידור פנימי – בתוספת הערות והארות של גדולי-ישראל, נוסף על ההידור החיצוני שגם זה מהוראת תורתנו תורת חיים. כאן הוסיף הרבי שורת ספרים שהדפיסו בהידור ("תורה שבכתב, נ"ך מקראות גדולות, תלמוד בבלי .. רמב"ם, שולחן ערוך יורה דעה וכו'"), אולם על התלמוד הירושלמי דילגו!

אמנם האחים שולזינגר הדפיסו מהדורת תלמוד ירושלמי צילום דפוס קראטאשין, אך הרבי היה סבור שמהדורה זו אינה שימושית דיה ללומדי הירושלמי והיא מדעית בלבד ("שדפוס זה יש לו ערך יותר בבחינה ביבליוגרפית, או לכל היותר בתור השוואה עם הדפוסים שלאחריו בשינוי הנוסחאות וכדומה"), "אבל בוודאי שבתור ספר לימוד לכל איש מעוניין בתורת ה' ללמדה וללמדה, הרי כל הדפוסים שלאחריו עולים על הנ"ל על-ידי המפרשים והביאורים שנתוספו בהם, ועד לדפוס וילנא עם כל ההוספות".

הרבי ממשיך ומפרט אשר עיקר כוונתו בנאמר- לעיל הוא לכלל ההוספות, ומציע ("ואולי אפשר") לצרף גם כן במילואו (1) פירוש "אהבת ציון וירושלים" להרב בער ראטנער, ירושלים תשכ"ז, וכן (2) שערי תורת ארץ-ישראל (כולל פירושים והגהות על הירושלמי) מאת הרב זאב וואלף

יתברך שלמעלה משניהם, המאחד את שניהם – מרומזים בהקדמת והתחלת עשרת הדברות – "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמור, אנוכי הוי' אלוקיך גו'":

עוד קודם אמירת עשרת הדברות (כל הדברים האלה) – ישנו "אלוקים", כפי שהוא קודם ולמעלה מ"וידבר גו' את כל הדברים האלה". ויש לומר שקאי על עצמותו יתברך³⁵, שלמעלה מכל העניינים; ומ"אלוקים" נעשה אחר-כך הגילוי ד"וידבר" (דיבור), אבל אין זה גילוי שלמטה מעצמותו יתברך, אלא "וידבר אלוקים": "אנוכי" (כלומר "אלוקים", עצמותו יתברך, אומר, שאני – אנוכי) פועל ש"הוי'" – אלוקות שלמעלה מהבריאה יהיה דבר אחד עם "אלוקיך" – כוחך וחיותך, אלוקות שבהתלבשות ובערך הבריאה³⁶.

* * *

1. עניין הנ"ל מרומז עוד בפרטיות יותר, בפרטי הפסוק "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמור", ובעשרת הדברות:

גילוי "וידבר" ("אלוקים") הוא – "את כל הדברים האלה", "כל הדברים" לשון רבים – פרטים ופרטי-פרטים [עשרת הדברות, שכוללים כל תורה שבכתב, כל התורה כולה, גם תורה שבעל-פה, גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש], ובאופן גלוי ("האלה");

וכל זה – באופן של "לאמור", כמבואר בתורה-אור (פרשתנו³⁷), ש"לכאורה מילת לאמור אין לה

35 וראה אוה"ת פרשתנו עמ' תתקט. סה"מ עטר"ת עמ' רטו. תרפ"ח עמ' קלה, ששם אלוקים כאן קאי על אלוקים דשם הוי' דלעילא (שנתגלה בעת מ"ח), שאינו מעלים ומסתיר, אלא ארבה – הוא בחי' תגבורת האור מבחי' הפנימי דווקא שמגלה עצם ופנימיות הוי' דלעילא מבחי' אור פנימי כו', בחי' גילוי ממש דבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו'. ועפ"ז יש לומר שכן הוא גם לפי הפירוש כאן ("אלוקים" קאי על עצמותו ית'), שזה מורה על החיבור ויחוד (באופן פנימי) דמצייאות הנמצאים (מבחי' מצוי ראשון) עם "אינו מצוי", ע"י עצמותו ית'. ועצ"ע.

36 ראה לקו"ת במדבר שם. אוה"ת פרשתנו עמ' תתצח ואילך. עמ' תתקטו.

37 סז,ב.

הבנה ואינו כמו כל לאמור שבמקרא שפירושו, לאמור לזולתו, מה-שאינ-כן בעשרת הדברות אי-אפשר לפרש כך, שהרי כל ישראל שמעו ופנים בפנים דיבר ה' כו', אך פירושו הוא לאמור ולדבר את כל דברי התורה כו', וכעניין דבריי אשר שמי בפין, וכוח זה ניתן לישראל להיות הלכה היוצאת מפייהם דבר ה' ממש שנאמרה למשה מסיני כו', כמו שכתוב³⁸, תען לשוני אמרתך, שהתורה היא אמרתך אלא שלשוני תען כעונה אחר האומר".

ואחר-כך הרי זה בא ונמשך בעשרת הדברות, החל מ"אנוכי ולא יהיה לך, מפי הגבורה שמענום" – ששתי דברות אלו הן "כללות כל התורה, כי דיבור אנוכי כולל כל רמ"ח מצוות עשה, ולא יהיה לך כולל כל שס"ה מצוות לא תעשה"³⁹.

ולאחרי זה – בפרטיות יותר בהדברות שלאחרי זה, שהם "דברים פשוטים" קשורים עם קיום העולם (כולל לאחרי זה גם "ואלה המשפטים גו' (מה) הראשונים מסיני אף אלו מסיני⁴⁰) – משפטי ודיני התורה הקשורים עם מצייאות התחתונים⁴¹, עד למטה מטה, החל מ"עבר עברי" הנמכר בגניבתו, ודיני נזיקין וכו'), כל פרטי הנמצאים מתאחדים עם דרגת האלוקות שלמעלה ממצייאות העולם.

החל כפי שזהו במצוות ידיעת ה' – "אנוכי ה' אלוקיך": שיהודי ידע ויבין ("לידע") בשכלו הגשמי הן "שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא כו'", ויתירה מזו – "יעלה על הדעת (דעת דווקא, לא רק אמונה) שהוא אינו (בגדר) מצוי כו'". ויתירה מזו: מתאחדים בו שתי הידיעות ש"אנוכי ה' אלוקיך" (כפי שהוא "מצוי ראשון כו'") הוא "אינו (בגדר) מצוי" – שזה בא מעצמותו יתברך (שלמעלה מגדר "מצוי" וגדר "אינו מצוי").

2. מכאן ישנו לימוד נפלא בעבודת האדם – כמבואר בתורה-אור שם³⁷ (בהמשך הביאור ב"לאמר"), שבשעה שיהודי מתבונן, שכלומדו עניין בתורה הרי זה באופן של "לאמר" – הוא חוזר "דבר ה'

38 תהילים קיט,קעב.

39 תניא רפ"כ.

40 פרש"י ר"פ משפטים.

41 נוסף על זה שמשפטים הם מצוות שכליות, המובנות בשכל הנבוא.

גילוי האוצרות כהכנה להתגלות פנימיות התורה

לא רק התגלות פרט מן הכלל

[...] בהמשך למדובר לעיל אודות גילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא, הרי, ככל שהולכים ומתקרבים לביאת המשיח, הולך ומתוסף יותר בגילוי פנימיות התורה, ועד שלאחרונה - כפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך באתי לגני - מגלים גם את האוצרות הכמוסים וחתומים מדור דור, בתור הכנה להתגלות פנימיות התורה, טעמי תורה, לעתיד לבוא.

ובפרטיות יותר:

ידוע שבמתן-תורה ניתנו כל עניני התורה, גם אלה שנתגלו לאחר זמן, כמאמר רז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, ועד שגם טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא ניתנו למשה מסיני. אבל אף-על-פי-כן, אינו דומה החידוש שתלמיד ותיק עתיד לחדש לטעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא - כי, החידוש של תלמיד ותיק הוא מן הכלל אל הפרט, היינו, שבמתן תורה ניתן בדרך כלל, והתלמיד ותיק מגלה (מפרט) את הפרט מן הכלל, מה שאין כן טעמי תורה שיתגלו לעתיד לבוא אינם התגלות הפרט מן הכלל, אלא על דרך וברוגמת המבואר במאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעניין עילה ועלול שהוא בדרך שינוי ממהות למהות.

ועל דרך זה בנוגע לגילוי פנימיות התורה עכשיו בתור הכנה להתגלות טעמי תורה לעתיד לבוא - שאין זה כמו חידוש של תלמיד ותיק בדרך גילוי פרט מן הכלל, אלא בדרך שינוי ממהות למהות.

(תורת מנחם ה'תשי"ב, כרך ה עמ' קמג"ד)

שלב האחרון בהכנת העולם לגאולה

...אחד מהטעמים להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל ענייני היהדות, תורה ומצוותיה, כולל - בלימוד תורת החסידות והפצת המעיינות חוצה - כי להיותו דור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגע אז ביותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן תבוא הגאולה.

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, על אחת כמה וכמה בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על-ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחר הסתלקותה, השפעתה ממשיכה, ובפרט שכמה וכמה מבנות ישראל, נקראות על שמה, ועל-ידי הנהגתן משמשות דוגמא חיה, כנשמות חיים בגופים חיים, שהן התחנכו לפי רוחה ועל-פי הוראותיה, וברוגמתה (ככתו של נשיא דורנו).

על-פי זה יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחוננים) להגאולה, כי שלימות עניין זה נעשה על-ידי ובשכר נשי ובנות ישראל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ב שבט תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב כרך ב, עמ' 250)

אשר כל העולם (כל הנמצאים) קשורים עם "אינו מצוי", ואשר זמן ומקום⁴⁴ נעשים למעלה מזמן ומקום!

ואדרבה - כך מתחילים עשרת הדברות, ולאחר-מכן הרי זה נמשך בפרטים, בכל הדברות ובכל התורה כולה.

ועל-אחת-כמה-יוכמה בעומדנו בשבת פרשת יתרו, כשקוראים בציבור פרשת מתן-תורה, בכרכה לפניך ולאחריה - ויש לומר, שזהו בדוגמת "זמן מתן תורתנו" שהוא "אחת בשנה", שאז מתחדש מתן תורה מחדש (ובאופן נעלה יותר מהשנים שלפני זה), ומוזה נמשך בכל השנה כולה.

ובפרט על-פי תורת רבנו זקוק⁴⁵, שצריך לחיות עם הזמן, עם פרשת השבוע - הרי בשבת זו צריך לחיות - עם מתן-תורה, כולל - אלוקות שלמעלה מהבריאה שמתגלה בעולם.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת יתרו,

כ"ב שבט ה'תש"נ - תרגום מיידיש.

התוועדות ה'תש"נ כרך ב, עמ' 274-281)

(44) ראה ד"ה בחודש השלישי תשל"ח (קונטרס כ"ב שבט ה'תש"נ) ס"ג ואילך.

(45) "היום יום" ב' חשוון.

ממש" - אזי "יפול עליו אימה ופחד בעסק התורה בשומו ללבו כי דבר ה' הוא ממש שנאמר למשה מסיני" באופן ד"מה⁴² להלן באימה וכיראה וברתת ובזיע אף כאן כו", ב"עסק התורה של כל אדם" (אנשים ונשים, שכל אחד מהם מחוייב בלימוד התורה), כי לימודו עתה ("אפילו כשלומד בפני עצמו") הוא "כאילו קבלה היום מהר סיני" כמאמר חז"ל⁴³, בכל יום יהיו בעיניך חדרשים, עד חרשים ממש.

ובפרט על-פי הנאמר לעיל, ש"לאמר" הוא בדוגמת "וידבר אלוקים", מבחינת "אינו מצוי", ועד - מעצמותו יתברך, כלומר, שכל יהודי בחיי היום-יום יש בכוחו (ובפרט על-ידי לימוד התורה) להרגיש ולידע ולהכיר "אלוקים" שלמעלה מכל הדרגות, למעלה גם מ"אנוכי ה' אלוךך"; היינו, בחיי הפשוטים (ומכל-שכן בחיי הנשמה) הוא מכיר (לידע) את הקב"ה - לא רק כפי שהוא "מצוי ראשון וממנו נמצאו כל הנמצאים כו" - אלא כפי שהוא (גם כ"מצוי ראשון") "אינו מצוי", שלגביו "אין דבר אחר יכול להמצאות", כך שמרגיש ויודע

(42) ברכות כב, א.

(43) ראה פרש"י פרשתנו י"ט, א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130